

การศึกษาความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนไทย

泰国学生学习幸福感研究

อภิญา ฐิตวรรณโณเนตร์

คณะภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Email : sweet_n.nin@hotmail.com

บทคัดย่อ

ความสุข เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาแสวงหา ไขว่คว้า พยายามที่จะให้ตนเองและผู้เป็นที่รักได้พบและครอบครอง พ่อแม่อยากให้ลูกมีความสุข มีเพื่อนดี ครูอาจารย์อยากเห็นลูกศิษย์ของตนร่าเริงแจ่มใส และมีความสุข ครูผู้สอนเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพราะในห้องเรียนนั้น ครูผู้มิมีบทบาทสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงนักเรียน โดยเฉพาะเรื่องของ ความสุข (Happiness) นับว่ามีความสำคัญมาก เวลาคนเรามีความสุข เช่น เมื่อได้เรียนรู้อย่างมีความสุขสมองจะหลั่งสารเคมี โดปามีน เอ็นโดรฟินส์ (Endorphins) ที่ทำให้มีความสุขที่ส่งผลให้การเรียนเกิดความอยากรู้ กระตือรือร้น สนใจใฝ่เรียนรู้ เกิดพลังที่จะทำสิ่งต่าง ๆ มากมาย ในทางตรงข้าม เมื่อมีความเศร้า ไม่ว่าจะเกิดจากความเบื่อหน่ายในการเรียน ระบบการเรียนที่เน้นการท่องจำ ไม่ได้คิดไม่ได้ลงมือปฏิบัติตามสภาพจริง จะทำให้ระดับของโดปามีน เอ็นโดรฟินส์ลดลงทำให้เกิดความเครียด ความเหนื่อยล้า ความกังวล เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เพราะนักเรียนไทยที่อยู่ในภาวะที่มีความสุขแล้ว ความคิดและการกระทำของเขาก็ปราศจากอวิชชา หรือหลงผิด ผลที่ตามมาเราจะได้มนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสุขภาพ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนามนุษย์

คำสำคัญ : ความสุขในการเรียนรู้

摘要

幸福是每个人生命的追求，每个人都渴望自己和亲爱的人能相遇和拥有的。父母希望自己的孩子有幸福，并有好的朋友。教师希望看到学生活泼开朗而幸福。教师是学习愉快管理的重要指标，因为在教室里，教师也是改变学生的思想的重要性，教师的指导会让学生的想法变得更幸福，这是非常重要的。当人们幸福时，比如，当学生快乐地学习时，大脑会排出多巴胺和内啡肽，这些物质使人变得快乐，导致了学习的欲望、热心、有兴趣追求学习、并使得他们想做很多的事情。相反，如果心里不好，无论是因为学习无聊、要强调背课文，这些原因使脑内多巴胺和内啡肽缺少，人的情绪会变得压抑、疲劳和焦虑。当学生快乐学习，会让学生学更快乐的生活。因为学生的状态有幸福感，所以思想和行为就没有无知或错误。因此，幸福是人生最终目标地进展人们的生活。

关键词 : 学习幸福感

บทนำ

ท่ามกลางวิกฤติทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง คนไทยและสังคมไทยเริ่มต้นตัวที่จะติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติอย่างใกล้ชิด เห็นได้จากการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ วิธีการสอนยังไม่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีอันทันสมัย ครูยังยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกต้องที่สุดและมีอำนาจมากที่สุดในการบวนการเรียนรู้ นักเรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการสอนของครู ส่งผลทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นทุกข์ อับเฉา น่าเบื่อหน่าย ดังนั้นผู้เรียนทุกคนจึงเครียดและขาดความสุขในการศึกษาเล่าเรียน(คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 2 – 3) ปัญหาของการศึกษาที่ผ่านมาคือการศึกษาเป็นเรื่องความเจ็บปวดและมีความทุกข์ ทำให้เมื่อหมดสภาพบังคับก็ไม่อยากศึกษาซึ่งทำให้เป็นคนตีตันทางปัญญาส่งผลร้ายต่อตัวเองและประเทศชาติ (ประเวศ วะสี. 2543: 66)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ” และมาตรา 24(1) บัญญัติว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 25-28) แต่การจัดการศึกษาที่ผ่านมาก็ยังเป็นไปในลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลางเสียส่วนมาก โดยที่ครูเกือบทุกวิชาให้นักเรียนทำรายงาน โครงงานหรือการบ้านอย่างมากมาย โดยไม่สัมพันธ์กัน ทำให้นักเรียนเกิดความเครียดและคร่ำเคร่งกับการทำงานส่งครูอย่างหามรุ่งหามค่ำ นอกจากนี้ครูยังมุ่งอัดวิชาความรู้ให้เด็กมากเกินไป โดยครูอ้างว่าต้องสอนให้ครบหลักสูตรมีความรู้ความจำนำไปใช้ในการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนก็ยังไม่ส่งเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ทำให้ไม่รู้จักความหมายของสิ่งที่เรียน ไม่รู้ว่าเรียนไปทำไม เน้นการสอบและประเมินผลโดยการจัดอันดับในห้องเรียนซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเครียด ความเบื่อหน่าย ความเหนื่อยล้าและความซึมเศร้า (ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2544 : 22)

จากการร่วมมือกันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกับองค์การยูนิเซฟและสถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา (มายา) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเด็กประกอบด้วยเด็กจาก 76 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 304 คน เมื่อวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน 2541 ผลการสำรวจพบสาเหตุที่ทำให้เด็กเบื่อการเรียนและไม่มีความสุขในการเรียนพบว่า รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนไม่ดี เรียนไม่สนุก เน้นการท่องจำเป็นหลัก สถานที่เรียนแออัดคับแคบ อากาศไม่ถ่ายเท อยู่ในทำเลที่ตั้งไม่เหมาะสม ไม่ชอบวิชาที่เรียน อุปกรณ์การเรียนไม่ครบถ้วน บุคลิกลักษณะไม่ดี ตีแม่เหล้า สูบบุหรี่ พุดจาหยาบคาย ใช้การลงโทษที่ไม่เหมาะสม เพื่อนเกเร ชอบรังแกกลั่นแกล้ง และรบกวนการเรียน(มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์, 2541 : 22)

ด้วยเหตุนี้ครูควรส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นความสุข สนุกและชวนให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพราะเมื่อการเรียนรู้เป็นความสุขก็จะเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ (ประเวศ วะสี. 2543 : 68) ส่วนแนวทางที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2545 : 33 – 35) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนว่า เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและ

สมอง ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง เด็กมีความรักและความภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเด็กจะต้องรู้จักตนเองเห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน

นิยามศัพท์

1. ความสุขในการเรียนรู้ คือ ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อการเรียน อันเกิดจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็น ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อยากรมาโรงเรียน อยากรเรียน สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน

1.2 ด้านบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนและเพื่อนนักเรียน ได้แก่ อยากรทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู และมีความรู้สึกที่ดีได้อยู่กับเพื่อนและครู

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

เนื้อเรื่อง

1. ความหมายของความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายโดยใช้คำที่แตกต่างกัน คือ บางท่านใช้คำว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข บางท่านใช้คำว่าความสุขในการเรียนรู้ แต่ในการให้ความหมายดังกล่าวนี้ล้วนมีความหมายที่คล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (2541 : 36) กล่าวว่าความสุขในการเรียนรู้ คือ การเรียนที่นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการของตนเองซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สนองความใฝ่รู้และสร้างสรรค์ของตนเองได้กระทำในสิ่งที่ชอบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 33) ให้ความหมายว่าความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ไม่น่าเบื่อ สนุกและ ผู้เรียนมีความอยากรเรียน

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 31) ให้ความหมายว่าความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ผู้เรียนมีอิสระได้รับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 9) ให้ความหมายว่าความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีความสมดุลในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสุขกับกิจกรรมการเรียน ผู้เรียนได้รับการตอบสนองจากการใฝ่รู้ การกระทำ การสร้างสรรค์ของตนเอง ได้ใช้ความสามารถในการคิด ได้เรียนได้ทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ

สำลี รักสุทธี (2544 : 14) ให้ความหมายว่า ความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา มีความสนุกสนานจากการเรียน ไม่เบื่อหน่ายการเรียน ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนแล้วไม่เครียด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสุขในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียน อันเกิดจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ และแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อยากรมาโรงเรียน อยากรเรียน สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน

ด้านบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูและเพื่อนนักเรียน ได้แก่ อยากรทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครูและรู้สึกดีที่ได้อยู่กับเพื่อนและครู

ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2. ปัจจัยที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นแนวทางที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ได้ดังต่อไปนี้

กิติยวดี บุญเชื้อ (2540 : 87) ได้บูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขมาเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยาก คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการยอมรับของเด็กแต่ละวัย มีความต่อเนื่องในเนื้อหาวิชาและขยายวงไปสู่ความรู้แขนงอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลกรอบตัว
2. วิธีการเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ และตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน การนำเสนอเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ยัดเยียดหรือกดดัน เนื้อหาที่เรียนไม่มากเกินไปจนเด็กเกิดความล้าและไม่ค่อยเกินไป จนเด็กหมดความสนใจ
3. ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดในแนวทาง รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์จากการประมวลข้อมูลและเหตุผล
4. แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสความงามและความเป็นไปของสรรพสิ่งรอบตัว บทเรียนไม่จำกัดสถานที่หรือเวลาและทุกคนมีสิทธิ์เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน
5. มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้น ๆ เปิดโอกาสให้ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ใช้ภาษานุ่มนวลให้กำลังใจและเป็นไปในทางสร้างสรรค์
6. สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนเข้าใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงตามเป้าหมายซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจน คือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ชัด เรียนจนทำได้และเรียนเพื่อจะเป็น
7. การประเมินผลมุ่งเน้นการพัฒนาการของเด็กในภาพรวมมากกว่าจะพิจารณาผลจากการทดสอบทางวิชาการและเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินตนเอง

พระธรรมปิฎก (2541 : 23) กล่าวว่า สิ่งที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการศึกษาก็คือ จิตสำนึกในการศึกษา หรือเจตคติต่อการเรียนซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเนื่องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าเป็นสัตว์ที่ต้องเรียนรู้ ต้องฝึกฝน ต้องพัฒนา เมื่อเรามีความสำนึกในธรรมชาติของคนว่าเป็นสัตว์ที่ต้องเรียนรู้ฝึกหัดพัฒนา ถ้าไม่ศึกษาก็จะไม่สามารถมีชีวิตที่ดีงามได้ เมื่อเรารู้ตระหนักรู้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์แห่งการเรียนรู้ ต้องมีชีวิตแห่งการเรียนรู้ เราก็ต้องทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการศึกษาให้มากขึ้น เมื่อมีจิตสำนึกในการศึกษาแล้วก็จะทำให้เกิดผลคือมีความสุขในการเรียนรู้ที่แท้จริง

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544 : 24 – 30) กล่าวถึงสิ่งที่จะทำให้ให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขมีความสุขสนุกสนานประทับใจผู้เรียนและเน้นการลงมือปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนจำได้ในสิ่งที่เรียนและสนุกที่จะได้เรียนรู้ ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสนใจ เกิดความรักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้
2. จัดการเรียนรู้ที่สนุก ประทับใจผู้เรียน มีเรื่องอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง
3. จัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การลงมือทำกิจกรรม
4. จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงเรื่องราวและแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความเป็นจริงของชีวิต
5. นำการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย ดนตรี ศิลปะ เข้ามาผสมผสานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นอกจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่จะทำให้ให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้อีกได้แก่

1. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและเพื่อน
2. นักเรียนที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้นจะต้องมีภาวะทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ที่ไม่เปื้อนหน่าย การเรียน ไม่รู้สึกว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องเรียน หรือถูกบังคับให้เรียนซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคคลรอบข้างที่จะส่งเสริมให้เด็กรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่กำลังเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมาย

3. ครูต้องใช้จิตวิทยาในชั้นเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน โดยการทำให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจในตนเอง ซึ่งการใช้คำพูดของครูจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการที่จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ครูและผู้ปกครองต้องพัฒนาอารมณ์ที่เป็นสุขของนักเรียนที่เรียกว่า อีคิว (ความฉลาดทางอารมณ์) ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขได้

5. ความรักความศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อครู

6. ผู้บริหารสนับสนุนให้กำลังใจครูและอำนวยความสะดวกทุกทางในการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 33 – 35) ระบุองค์ประกอบที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ดังนี้

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง
2. ครูมีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง
3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา
4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ
5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเร้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ
6. สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ความสำคัญของการมีความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่ามีนักการศึกษาท่านสำคัญท่านหนึ่งคือ คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544 : 31) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ที่มีความสุขว่า เมื่อเด็กมีความสุขในการเรียนรู้จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดำรงชีวิตอย่างคนที่มีประสิทธิภาพ ดำรงชีวิตอย่างคนที่คิดถึงสังคมและประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวเป็นคนที่มีความสุขในการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นเป็นคนที่มีความสุขใน

การที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นคนที่มีความสุขที่จะทำงานและที่สำคัญที่สุดเป็นคนที่มีความสุขในการกระทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติและสืบต่อสิ่งที่เป็นความดีและความสุขนี้ไปจนถึงลูกหลานของเขาเหล่านั้นต่อไป

4. ลักษณะพฤติกรรมและความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้พบว่า มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะหรือพฤติกรรมของการที่นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

กิตติวดี บุญเชื้อ (2540 : 32 – 84) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนจะมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. มาโรงเรียนด้วยความเต็มใจ
2. มุ่งมั่นอยากรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้
3. อยากทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ
4. อยากเป็นในสิ่งที่ไม่เคยเป็น

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540 : 4) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนจะมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. รักครู
2. รักเพื่อน
3. รักโรงเรียน
4. อยากมาโรงเรียน
5. ต้องการที่จะเรียนวิชาที่ครูสอน

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544 : 10) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนจะมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. ขยันทำการบ้าน
2. ไม่หนีเรียน
3. เกิดความอยากรู้
4. กระตือรือร้น
5. สนใจไขว่คว้าหาความรู้
6. อยากที่จะเรียน
7. สนุกที่จะได้เรียนรู้
8. กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ
9. จำได้ในสิ่งที่เรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 3) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนจะมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. เด็กรู้สึกที่ตนเองได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่มีหัวใจ มีความสามารถ
2. เด็กรู้สึกว่าครูมีความรักความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อตนเอง
3. เด็กมีความรู้สึกที่เรียนรู้อย่างสนุกสนาน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. เด็กมีความอยากเรียนรู้
5. เด็กเป็นผู้ใฝ่รู้ในเรื่องต่าง ๆ
6. เด็กกระตือรือร้นในการเรียนและการค้นคว้า

7. กระตือรือร้นที่จะหาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สื่อต่าง ๆ คนรอบข้าง คนในชุมชน

8. เกิดคำถามขึ้นมากมายในจิตใจ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะหรือพฤติกรรมตลอดจนความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้ นั้น มีมากมายหลายประการซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อยากรมาโรงเรียน อยากรเรียน สนุกสนาน เพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน

1.2 ด้านบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน และเพื่อนนักเรียน ได้แก่ อยากรทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู และมีความรู้สึกดีที่ได้อยู่กับเพื่อนและครู

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

5. การวัดความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสุขในการเรียนรู้ พบว่ามีวิธีการวัดความสุขในการเรียนรู้ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการใช้แบบสอบถาม ดังนี้

กรมวิชาการ (2535) ได้ทำวิจัยเรื่องรักของเด็กไทย โดยได้ทำการสัมภาษณ์นักเรียนระดับประถมศึกษาใน 3 ประเด็นหลักคือ รักโรงเรียน รักเพื่อนและรักครู ว่านักเรียนมีความสุขสบายใจหรือไม่ เมื่อมาโรงเรียนและรู้สึกอย่างไรเมื่อมาโรงเรียน

กรมวิชาการ (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะดี เก่ง มีความสุข ระดับประถมศึกษา โดยดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 11 โรงเรียน โดยมีวิธีการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน 3 วิธี ได้แก่การให้ครูผู้สอนประเมินนักเรียน นักเรียนประเมินตนเอง และสังเกตขณะดำเนินการสอน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกด้วย คือ จันทรัตน์ วงศ์อารี สวัสดิ์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิกเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอน การพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลซึ่งทำการศึกษาความสุขในการเรียนของนักศึกษาโดยการใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ เป็นความจริงมากที่สุด เป็นความจริงส่วนมาก เป็นความจริง บางส่วนและไม่เป็นความจริง โดยให้ผู้ตอบตัดสินใจว่าข้อความในแต่ละข้อตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบมากน้อยเพียงใด

สรุป

การศึกษาความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนไทย พบว่านักเรียนจะเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ต่อเมื่อได้รับการยอมรับในความสามารถ ได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จจากครู เพื่อน และผู้ปกครองจนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ได้รับการชื่นชม การเสริมแรง การทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัดจนสำเร็จและเกิด

ความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดี นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่อย่างแตกต่างกันตามศักยภาพ ครูให้โอกาสนักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ นักเรียนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นกัลยาณมิตรจากครูและบุคคลที่เกี่ยวข้อง นักเรียนได้รับการจัดบทเรียนที่สนุก น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม เป็นบทเรียนที่ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้า หาความรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนกับนักเรียนมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันท่วงโยมีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2535). **รักของเด็กไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมวิชาการ. (2543). **รูปแบบหรือแนวการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กิตติวดี บุญชื่อ. (2540,กรกฎาคม-ตุลาคม). “**การเรียนรู้อย่างมีความสุข**”. วารสารครุศาสตร์ 26(1) : 7-22.
- คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2540). **การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านพลศึกษา**. กรุงเทพฯ : SR PRINTING LIMITED.
- ประเวศ วะสี. (2543). **วิธีสร้างความสุขและความสำเร็จในวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- พระธรรมปิฎก. (2541). **แฉกคิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). **พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทศวรรษใหม่**. กรุงเทพฯ : SR PRINTING LIMITED.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2544). **การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขในการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สยามสปอร์ต ซินดิเคน จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กจำกัด.
- สำลี รักสุทธี. (2544). **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา.
- จันทร์รัตน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์. (2542). **ผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิคเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.